

hez képest igen nagy visszafejlődést mutat, érdekeink megóvása céljából sürgős értekezletet tartottunk Kőszeghi Sándor h. elnök meghívása folytán f. kó 14-én Budapesten és a következő kérelmet intéztük a belügyminiszter úrhoz érdekeink megóvása céljából.

*Nagyméltóságú Belügyminiszter Úr!
Kegyelmes Urunk!*

A Törvényhatósági Levéltárnokok Országos Egyesülete azzal a tiszteletteljes kérelemmel járul Nagyméltóságodhoz: hogy a vármegyei tisztviselők fizetését is tárgyzó, a vármegyei közigazgatási alkalmazottak lényegesebb személyi és szolgálati viszonyairól szóló törvényjavaslat országgyűlési tárgyalásánál méltányos kérésünket figyelembe venni méltóztassék.

Kegyelmes Urunk! Az említett törvényjavaslat 4. §. 9. pontja a vármegyei főlevéltárnoki állások egyharmadát a VIII., kétharmadát pedig a IX. fizetési osztályba sorozza. A tőlünk megkívánt legkisebb minősítés: az érettségi vizsga és ezen fölül a levéltár kezelői vizsga; a levéltárnokok túlnyomó nagy többségének azonban ezidőszerint teljes főiskolai és egyetemi képesítése, doktorátusa is van; többen pedig a főiskolai képesítésen felül az országos levéltári fogalmazói vizsgát is letették; mind ezt a körülményt az említett törvényjavaslat életbelépésével hatályon kívül helyezendő 1912. LVIII t. c. figyelembe is vette.

Az új törvényjavaslat bennünket csekély kivétellel egyetemi végzettségű tisztviselőket, kik közül többen ismeretes irodalmi és tudományos tevékenységet fejtünk ki, a négy középiskolát végzett irodaigazgatókkal helyez egy sorba; holott az államigazgatás minden ágaza-

tában érvényesül az az elv, hogy az egyetemi vagy főiskolai végzettség magasabb fizetési osztályok elérésére is módot nyújt. De ugyanezt a lehetőséget biztosítja az új törvényjavaslat a csupán középiskolát végzett számvevőségi tisztviselőknek is, akik létszám összesítés révén nemcsak a VII. de a VI. fizetési osztályba is emelkedhetnek.

Nem rideg anyagi érdek, hanem emelkedtebb erkölcsi szempontok: önérzetünk, ambíciónk, tudományos munkánk értékelése indít bennünket arra a kérésre, hogy a levéltárnokok túlnyomó többségének magas minősítését figyelembe véve, a javaslatot olyképpen módosítani méltóztassék: hogy a vármegyei főlevéltárnokok kétnyolcada a VII., háromnyolcada a VIII. és háromnyolcada a IX. fizetési osztályba soroztassék, aminek — hangsúlyozni óhajtjuk — pénzügyi akadálya sincs, mivel a törvényjavaslat a 15 allelevéltárnoki állást megszünteti s így kérelmünk teljesítése az államháztartásra úgy szólván semmi újabb terhet nem ró.

Méltányos kérelmünket, hogy státusunk csekély számának a képesítés és szolgálati idő figyelembe vételével való rendezését bölcs megfontolás tárgyává tenni méltóztassék, Nagyméltóságod jóindulatú támogatásába ajánlva mély tisztelettel vagyunk

a Törvényhatósági Levéltárnokok Országos Egyesülete nevében

(Aláírások.)

Kérjük a kartársakat, hogy speciális helyzetüket és sérelmeiket minél többen hozzák tudomásunkra, hogy azt lapunkban nyilvánosságra hozzassuk és így a törvényjavaslattal szemben támasztott jogosult aggodalmainkat igazoljuk.

Levéltáraink köréből.

Csongrád vármegye új főlevéltárosa. Csongrád vármegye főispánja dr. *Panyik-Tóth* Demeter vármegyei aljegyzőt, a nyugalmazott Pázmány Danó helyettesét főlevéltárnokká nevezte ki. Dr. Panyik-Tóth Demeter 1886. nov. 2. született Szentesen, hol középiskolai tanulmányait is végezte. 1906. okt. 1-én lépett Csongrád vármegye szolgálatába és a

vármegyei tisztifőügyész mellett volt gyakorlaton; majd 1911. év elején közigazgatási gyakornok lett; ez évben megszerezte a budapesti tudományegyetemen a jogtudori fokozatot, a vármegye 1913. őszén aljegyzőjévé választotta meg. 1913. június 1-étől helyettesítette a nyugalomba vonuló főlevéltárnokot egész ez év május 1-én történt kinevezéseig.

Nyugalomba. *Fitos Márton* Zalavármegye főlevéltárosa 23 évi levéltári szolgálat után a jól megérdemelt nyugalomba vonult. *Fitos* 1856. nov. 8. született Nagylengyelen. Jogot hallgatott és államtudományi államvizsgát tett. 1882-ben lépett Zalavármegye szolgálatába mint segédszolgabíró, 1887-ben árvaszéki jegyző lett. 1891. február 15-én pedig vármegyei főlevéltárossá nevezték ki, mely hivatalában két év híján negyedszázadot töltött el.

Uj főmunkatársunk. A Levéltárosok Lapja szerkesztő bizottságába *Kemény Lajos*, Kassa város főlevéltárosa és a Műemlékek Orsz. Biz.-nak lev. tagja, ismert nevű tagja lépett be ez év folyamán főmunkatársi minőségben. A levéltárosi kar e példás szorgalmu és nagy tudásu tagjának megnyerése bizonyára értékes nyereség a Levéltárosok Lapja számára.

Zlinszky Kálmán nyugalomban. *Zlinszky Kálmán* Pestvármegyének 1879 óta allelevéltárosa nyugalomba vonult 35 évi szolgálat után. Ő volt az ország legidősebb allelevéltárosa. Ez alkalomból kedves emlékezést olvasunk róla egyik napilapban, melyből közöljük a következőket:

Hosszu fáradságos munkájával rászolgált *Zlinszky Kálmán* a pihenésre, de sokan nélkülözni fogják őt, az a sok ezer ember, akiknek mindig a legnagyobb készséggel állott rendelkezésére. Vele olyan ember távozik a megyeházáról, aki még mindig a régi megyét szolgálta, azt a vármegyét, amelynek leghatalmasabb ura a vicispán volt és amely büszkén, öntudattal védelmezett meg mindent, ami magyar. Szép, igaz történeteket tudott elmondani *Kálmán bácsi* arról az időről, amikor zsinóros egyenruhába akarta bujztatni Bach miniszter szelleme és korszaka a »k. k. Stuhlrichter-eket, de nem akadt senki, aki végig mert volna menni ezekben az uniformisokban a régi Hatvani-utcán. A régi emlékek örökké a szívében éltek, szerette nagyon a régi emlékeket és boldog volt, ha szabad idejében elmondhatott egyet és mást azokról a dicső időkről, amelyeknek emlékét az idők végéig őrzik az órska foliánsok. Nagy volt, hatalmas volt akkor a vármegye Tiltakozó szavát felemelte még a koronával szemben is, nem is ritkán és annak a megyének volt legnagyobb a becsülete, amelyik elől járt a kuruckodásban. Ezzel a nagyszerű emlékekkel vonul nyugalomba *Kálmán bácsi*, de azok, akik ismerik és szeretik -- s ilyenek nagyon sokan vannak! -- számítanak arra, hogy az ő megszokott magyar tekintetét, eredeti egyéniségét nem fogják nélkülözni a tekintetes vármegye urai.

Országos levéltári fogalmazói és kezelési szakvizsga vizsgadíjai. E két vizsga letétele eddig tudvalevőleg díjmentesen történhetett, a belügyminiszter f. é. 2728. eln. sz. rendeletével 1914. április 1-től kezdve díjakhoz kötötte e vizsgálatokat, melyek fizetése alól senki fel nem menthető. A fogalmazói vizsga díját 60 K, a kezelési szakvizsgálatét 30 K-ban állapította meg a belügyminiszter.

Hibaigazítás. *Miskolczy Simon János*nak a *Hanzély-csaláaról* lapunk mult 1913. évi évfolyamában közétett munkájában a 90. lap első hasábján hiba csuszott be, melyet a szerző alábbiakban kíván helyreigazítani s egyben pótolni. A Gúth-nevű családtagok, nevezetesen *Zsigmond zólyomlipcsei lakos*, *Dániel eperiesi jegyző*, továbbá *Cochlacz István* és *János besztercebányai lakosok* — *Kreuchel Illésnek Jénában 1659-ben* megjelent „*De differentia*“ stb. című munkjában vannak említve. (*Szabó Hellebrant: Régi magyar könyvtár III. 636.*) A *Breznóbányáról* való *Hantzelius János* verset irt a *Wittenbergben 1651-ben* megjelent *Propemtica* című munkába. (Ugyanott 544. l.) A *Breznóbányáról* való *Heinzelius Mátyás* 1656-ban Berlinben adta ki a *Disputationum Metaphysicarum Caput Tertium* című művét. (Ugyanott 601. t.)

A vármegyei levéltárnok címe. Lapunk 1913. évi 1. számának 21. oldalán »Az 1912: LVII. t.-c. életbeléptetésének bonyodalmaiból« című cikkem kiegészítésül közlöm, hogy a belügyminiszter ur 1914. április 11. évi 2747/1914. II. sz. végzésével elrendelte Hontvármegye szervezési szabályrendeletébe a »levéltárnok« elnevezés helyébe a »főlevéltáros« elnevezés felvételét, mert az idéztem rendelet 7. pontja szerint a »főlevéltáros« felebbezését figyelembe veendőnek tartom, mert a nevezett állásának, illetőleg az 1912: LVII. t.-c. terminológiájának a »főlevéltáros« elnevezés felel meg. Indokolt tehát, hogy az állás elnevezése a VI. fejezet. (Hontvm. szerv. szabr.) 6. §-ában ilyen értelemben módosíttassék. *Radies (Cseh) Vendel* cs. és kir. külügyminiszteri fordító, kép. törvényhat. levéltáros. (Ézt a kérdést tárgyalanná teszi a vármegyei közigazgatás államosításáról benyújtott törvényjavaslat, mely a főlevéltárnok címet használja. Szerk.)

Az 1647 évi Botyán címerlevél szerzői. *Nagy Iván* a Magyarország családaiiban helyesen írta, hogy a Nógrádmegye levéltárában levő Botyán-féle címerlevélben a főszerző *Andrásnak* gyermekeiként *István*, *András* és *János* vannak megnevezve. Majd midőn az armális holléte körül 1883-ban a Turul hasábjain *Thaly Kálmánnal* polemiája volt, *Nagy Iván* a kérdés tisztázására közzétette *Harmos Gábornak*, Nógrádmegye akkori főjegyzőjének ez ügyben öhozá intézett levelét. Ebben *Harmos Gábor* azt írja, hogy a Pozsonyban 1647. január 24-én kelt s jelenleg Nógrádmegye levéltárában őrzött címeres nemeslevelet Botyán (nem két t-vel) *András* és neje *Szakó Erzsébet* és fiai *István*, *András* és *Imre* szerezték.

Nagy Iván e levél nyomán azt a nyilatkozatot teszi, hogy ő tehát tévedett s a Magyarország Családai II. k. 232. lapján Botyán „Imre helyett sajtóhibából áll János, aki eszerint nem volt fia a címerlevélszerző Botyán Andrásnak“

Nos én, akinek e címerlevél jelenleg őrizetére van bízva s az most előttem fekszik, kijelentem, hogy nem Nagy Iván tévedett, hanem Harmos Gábor, mert a kérdéses társ-szerző neve, amint az világosan olvasható, nem Imre, hanem János (. . . ac Stephanum, Andream et Joannem filios stb.).

Az armálisban a nemesítettek származására vonatkozólag a szokásos formula (e statu et conditione *ignobili*) olvasható. Minthogy a 17-ik században három nemeslevelet is nyert Botyánok valamennyien egy törzsből származtak s mint az a Turul I. k. 149. lapján Thaly Kálmán kutatásai alapján jelezve van, már a 16-ik században s tán korábban is nemesek voltak: ezen nemeslevél szövege is azt a már sokszorosan bebizonyított tényt igazolja, hogy a nemeslevelekben szereplő személyek korábbi *nemnemes származására* vonatkozó sablonos kitélt nem mindig lehet valóságként elfogadni.

Botyán generális családjának ezen armálisban említett tagjai Barsmegyében éltek. Utódai azonban Nógrádmegyébe költöztek s ma is itt élnek közsorban, egyik másik faluban. **M. S. J.**

Hivatalvizsgálat. Komáromy András országos levéltárnok újabban Borsodmegye levéltárát vizsgálta meg a belügyminiszter ismert körrendeletére alapján és meggyőződést szerzett e levéltárban uralkodó példás rendről.

Fejérmegye levéltárának selejtezése. Fejérmegye 1913. évben szabályrendeletet alkotott a vármegyei levéltár selejtezéséről. Ebben a selejtezés-sel megbízott tisztviselők részére úgy a közigazgatási mint az árvaszéki iratok selejtezéseért havi 100 K tiszteletdíjat állapított meg a vármegye közönsége. A belügyminiszter leiratában megtagadta e határozat jóváhagyását azzal a megokolással, mivel nem tarthatja megengedhetőnek, hogy tisztviselők hivatali munkájukért külön díjaztassanak. Attól azonban nem zárkózik el, hogy a kiselejtezett papiros anyag értékesítéséből befolyó jövedelem a selejtezést végző tisztviselőknek jutalom címén kiosztassék. E leirattal szemben a vármegye fentartotta eredeti határozatát és kérte a javadalmazás megállapítását, amely nem hivatali munkáért jár, hanem a tisztviselők rendkívüli időben teljesített rendkívüli munkájának tiszteletdíja.

Pályázat. Zala vármegye alispánja pályázatot hirdet Zalavármegye főlevéltárosi állására, mely nyugdíjazás folytán üresedett meg. A pályázati kérvényeket június 20-ig kell benyújtani. Zalavármegye alispánjához. A pályázat feltételei a hirdetményben olvashatók e szá-munkban.

Irodalom.

Nemes családok Csanád vármegyében. Irták: *Barna* János középiskolai tanár és *Sümeghy Dezső* vármegyei főlevéltáros 4° 241 l. Makó, ifj. Gaál László kny. A vármegyei levéltárak Nobilitaria anyagának feldolgozása újabb kötettel gyarapodott. Csanád vármegye nemes családait ismerjük meg abból a testes kötetből, mely nem régen jelent meg Makón, Barna János és Sümeghy Dezső tollából. Pest, Temes, Háromszék, Heves, Udvarhely, Vas, Komárom, Gömör vármegyék hasonló tárgyú monografiái után Csanádmegye csatlakozik kevészámu nemes családjával az országszerte folyó genealogiai munkálathoz. Tulajdonképpen meglep bennünket az anyag gazdagsága, melyet a mű nyújt, amikor az 1754|55. évi országos összeírásban Csanád vármegye 11 családdal szerepel, ime a szerzők gondos és lelkiismeretes kutató munkája közel 400 család történetéhez nyújt vezérfonalat! A munka módszeres szerkesztése, a források gondos egybegyűjtése és lelkiismeretes felhasználása a szerzők elvitázhatlan érdeme, akik a családok történetének tárgyalásánál kiterjeszkednek azok közéleti szereplésére, igen sok helyt nagybecsü nemzedékrendi munkálatokat adnak és a források idézésével megkönnyítik a részletes kutatás munkáját. Így válik a munka Csanád vármegye történetének is elsőrangú forrásművévé, melyet haszonnal forgathatnak a helyi monografusok. A négyszáz család közli nem egy történelmi névre akadunk: a Bánhidyak, Justhok, Kállayak, Marczibányiak, Návayak, Vasárhelyiekre, akik az ország történetében is névhez jutottak. A munkát Csanádmegye tisztviselőnek 1730—1849-ig összeállított névsora fejezi be és pontos névmutató teszi könnyen használható kézikönyvvé. A munkát genealogiai irodalmunk nyereségéeként üdvözljük, amelyet egy levéltár, könyvtár és genealogus sem nélkülözhet. A tartalmas és fényüzéssel kiállított kötet ára 15 K. Megrendelhető Csanád vármegye levéltáránál.